

De bruine vrouw met kroeshaar is de excuustruus van nu

Posted on 31 juli 2021 by Sujet Shams

Vorige week werd bekendgemaakt dat de tram vanuit Delft richting Scheveningen 'Bikinilijn' genoemd gaat worden. Het initiatief moet er uiteindelijk voor zorgen dat mensen vaker de tram pakken in plaats van de auto.

De discussie ging vooral over GroenLinks dat de nieuwe naam van de tramlijn seksistisch vindt, zoals je kon verwachten. Maar veel opvallender was dat wederom een bruine dame met kroeshaar groot stond afgebeeld aan de voorzijde van die tram.

De excuustruus van toen

Van de week bezocht ik een vriendin die beeldend kunstenaar is, en filmmaker. Na een rondleiding te hebben gehad in haar atelier vertelde ik bij de koffie ambitieus over mijn debuutroman waar ik aan werk. Vooral over de lachwekkende scènes over de ontwikkeling van *woke*-cultuur binnen de academische wereld.

Al gauw kwam een gesprek op gang over ‘diversiteit’ en ‘inclusie’ in de kunstwereld, waarop een anekdote volgde van haar kant. In haar tijd, zij is al 80, deed net zoiets zich voor in de wereld van de kunsten. Ze vertelde over de samensteller van tentoonstellingen die de beste kunstenaars zocht. Dat waren eigenlijk altijd mannen.

Maar omdat ook toen het activisme voor ‘meer vrouwen in de kunst’ zich al voordeed, werd her en der een vrouw gevraagd deel te nemen als kunstenares. In haar tijd noemden zij zo’n vrouw een ‘excuustruus’. Die wilde je niet zijn, omdat het onderwerp van de tentoonstelling vaak niets te maken had met de inhoud van het werk van die vrouw. Maar het paste natuurlijk wel bij het gewenste beeld.

Het deed mij meteen denken aan de reclames die ik vandaag de dag voorbij zie komen op televisie: een oververtegenwoordiging van vrouwen met kroeshaar. Ik heb nog nooit zoveel mensen met kroeshaar in Nederland gezien, als waar de reclamewereld mij nu mee overrompelt. En ja: ik heb op veel verschillende plekken in dit land gewoond.

Eigenlijk kunnen we stellen, dat de bruine vrouw met kroeshaar de excuustruus van vandaag de dag is. Nou is voor een tv-spotje natuurlijk niet bijzonder veel kwaliteit, kunst of inhoud nodig, maar het blijft overeenkomsten oproepen met de excuustruus uit de jaren ’80.

Waarom is dit beeld vandaag de dag zo belangrijk?

Begin deze maand plaatste ik de tweet*: ‘Ik heb nog nooit zoveel ‘zwarte’ mensen gezien in Nederland als wat ik nu zie in alle reclames. Deze manier van bijdragen aan ‘emancipatie’ is wel érg oppervlakkig.’*

De reacties waren verschillend. De een zag de noodzaak van deze campagne niet in, maar de ander juist wel. Degenen die vinden dat deze oppervlakkige manier van bijdragen aan emancipatie wél belangrijk is, gebruiken het argument dat dit op den duur bijdraagt aan het normaliseren van het beeld dat ook getinte mensen rondlopen in de samenleving.

De Randstad geëxporteerd naar de rest van het land

Hoewel het gros van de mensen die een migratieachtergrond hebben vooral in en rondom de Randstad woont, is het kennelijk toch heel belangrijk dat bijna iedere televisiereclame een getinte (vaak vrouw) met kroeshaar in beeld brengt voor de rest van Nederland.

En hoe zit het trouwens met Nederlanders die een Turkse of Marokkaanse achtergrond hebben? Die lijken nu wel ondervertegenwoordigd.

Hoe zit het met Friezen, Limburgers, Brabanders?

Over ondervertegenwoordiging gesproken. Als het zo nodig is om mensen ervan bewust te maken dat vormen van uitsluiting plaatsvinden en we daarom het beeld van de massa moeten beïnvloeden, vraag ik me af waarom dit met name zou gelden voor gekleurde mensen met kroeshaar.

Want waarom komen in reclames niet vaker mensen voor die de Friese taal spreken? Er zijn vast veel jongeren, misschien ook wel mensen met een migratieachtergrond in de Randstad, die helemaal niet bekend zijn met het Fries. En hoe zit het met de 'zachte g' uit Limburg en Brabant? Mensen met een zuidelijk accent voelen zich met enige regelmaat gediscrimineerd in de Randstad. Kunnen we daar niet eens wat meer de nadruk op leggen?